

Sisällys

Vuoden 2025 runsas lasten- ja nuortenkirjasato	2
Lajit	4
Kuvakirjat	4
Lastenkirjat	5
Nuortenkirjat	6
Tietokirjat	8
Selkokirjat	9
Runot	9
Sarjakuvat	10
Eri kieliset teokset	11
Käännökset eri kielistä	11
Teemat	12
Yhteiskuntaluokka, työ ja raha	12
Lapsen pelot, melu ja suru	14
Tärkeät ja rakkaat isovanhemmat	16
Kiusaaminen ja väkivalta	17

Vuoden 2025 runsas lasten- ja nuortenkirjasato

Vuoden 2025 Kirjakorissa on mukana yhteensä 1403 lasten- ja nuortenkirjaa. Määrä on kasvanut lähes sadalla teoksella vuodesta 2024, jolloin mukana oli 1306 kirjaa. Kirjakorissa tarkasteltavista lajeista kuvakirjoja, lastenkirjoja ja nuortenkirjoja on vuonna 2025 selvästi edellisvuotta enemmän.

Jo yhdeksättä vuotta peräkkäin Kirjakorissa on enemmän kotimaisia teoksia kuin käännoiskirjoja. Kotimaisten osuus koko kirjamäärästä on 54 prosenttia. Sekä käännettyjen että kotimaisten kuvakirjojen määrä on kasvanut, kun taas lasten- ja nuortenkirjojen osalta on julkaistu aiempaa enemmän nimenomaan kotimaisia teoksia.

Kirjakorissa tarkastellaan ainoastaan painettuna julkaistuja lasten- ja nuortenkirjoja. Mukana ovat kaikki Lastenkirjainstituutin kirjaston kokoelmaan saadut, vuonna 2025 julkaistut uudet lasten- ja nuortenkirjat. Lisäksi Kirjakorissa on sellaiset uudet painokset, joissa kirjan uuteen painokseen on tehty merkittäviä muutoksia, kuten uusi kansi, uusi käännois tai uusi kuvitus.

Suomen Kustannusyhdistyksen tilastojen mukaan lasten- ja nuortenkirjallisuuden myynti kasvoi hieman verrattuna vuoteen 2024. Painettujen kirjojen myyntitilastossa eniten myynyt lasten- ja nuortenkirja on Aino Havukaisen ja Sami Toivosen *Tatun ja Patun 14 outoa ongelmaa ja ratkaisut niihin* (Otava). Käännettyistä lasten- ja nuortenkirjoista kärkisijalla on Jeff Kinneyn Neropatin päiväkirja -sarjan 20. osa *Kaaoskemuk* (WSOY, suom. Marja Helanen).

Lasten- ja nuortenkirjallisuuden Finlandia-palkinnon sai Tomi Kontio kirjasta *Koira nimeltään Kissa hyvästelee ystävän* (Teos, kuv. Elina Warsta). Kirjassa sairas Näätä pyytää Koiran ja Kissan mukaan viimeiselle matkalleen metsään, missä eläimet jättävät jäähyväiset kuolevalle ystävälleen. Kirja on myös Pohjoismaiden neuvoston lasten- ja nuortenkirjallisuuspalkinnon ehdokas. Toinen Suomen ehdokas on Malin Klingenbergin ja Maria Sannin kuvakirja *Gamlingarna* (Schildts & Söderströms), joka on ilmestynyt Outi Mennan suomentamana nimellä *Vanhukset* (S&S). Kirja kertoo kolmesta lapsesta, jotka eivät uskalla mennä leikkipuistoon pimeällä, koska silloin puiston valtaavat syljeskelevät ja roskaavat "vanhukset".

Topelius-palkinnon, joka myönnetään korkeatasoiselle nuortenkirjalle, sai Tiia Mattilan säeromaani *Humalan soundtrack* (Myllylahti). Kirjan kahdeksasluokkalainen päähenkilö yrittää pitää kulissit pystyssä vanhempien työttömyyden ja alkoholismin keskellä. Korkeatasoiselle lastenkirjalle myönnettävän Arvid Lydecken -palkinnon saivat Laura Ertimo ja Maria Sann kirjasta *Ateneumin arvoitus* (Tammi). Tarina sijoittuu

Ateneumin taidemuseoon, jossa patsaat ja maalaukset heräävät eloon kesken luokkaretken.

Runeberg Junior -palkinnon sai kuvakirja, Ted Forsströmin ja Åsa Lucanderin *Stivens fat är utan mat* (Förlaget), joka on ilmestynyt Johannes Ekholmin suomennoksena nimellä *Sapuskaa Sulolle!* (Teos). Suomen dekkariseura myönsi ensimmäistä kertaa Johtolanka junior -palkinnon vuoden parhaasta lasten tai nuorten jännityskirjasta. Palkinnon sai Mari Luoman Mysteerimestarit Olivia & Icaros -sarjan toinen osa *Nukkeleikin loppu* (WSOY).

Vuonna 2025 juhluvuottaan viettivät tutut lastenkirjasankarit, kun sekä Tove Janssonin ensimmäisen Muumi-tarinan *Småtrollen och den stora översvämningen* että Astrid Lindgrenin *Peppi Pitkätossun* ilmestymisestä tuli kuluneeksi 80 vuotta. Ensimmäisen Muumi-teoksen juhlalaitos ilmestyi jo vuoden 2024 puolella, mutta uusia Muumi-kirjoja tuli tuttuun tapaan runsaasti eri kustantajilta. Peppi Pitkätossun juhluvuoden kunniaksi julkaistiin esimerkiksi kuvakirjamuotoinen tunnetaitotarina *Peppi: maailman vahvin tyttö* (WSOY, suom. Kristiina Rikman) Ingrid Vang Nymanin kuvituksella. Timo Parvelan ensimmäinen Ella-kirja julkaistiin 30 vuotta sitten. Juhlavuoden kunniaksi ilmestyi juhlakirja *Maailman hauskin luokka* (Tammi, kuv. Anni Nykänen). Kirjassa muistellaan Ellan ja luokkakavereiden vaiheita lyhyiden tarinoiden ja henkilöiden esittelyiden kautta.

Tekoälyn käytön yleistymisen myötä lasten- ja nuortenkirjojen alkusivuilla on vakiintunut tapa kieltää aineiston käyttö tekoälylouhinnassa. Muutaman teoksen kuvitukset on toteutettu tekoälyllä. Nämä kirjat ovat pääosin Books on Demandin kautta julkaistuja omakustanteita.

Lastenkirjainstituutin syksyllä 2023 toteuttaman Lastenkirjasilta-hankkeen vaikutus näkyi suomalais-virolaisena yhteistyönä tehtyjen lastenkirjojen määrässä. Hankkeen myötä alkunsa saaneita kirjoja julkaistiin kolme, joista kaksi Suomessa. Alexandra Salmelan ja Kertu Sillasten *Sild kitsekeste lugu* (Menumedia, viroksi kääntänyt Liis Sillaste-Toots) kertoo kolmesta vuohesta sillalla. *Toivon puu* (Enostone) on virolaisen Kätlin Vainolan kirjoittama ja Meria Palinin kuvittama kirja, joka kertoo koiran kuolemasta ja toivosta, joka herää puuhun jätettyjen viestien kautta. J. S. Meresmaan kirjoittama ja virolaisen Pamela Samelin kuvittama *Kevätystävyys* (Etana Editions) kertoo oravan ja liito-oravan ystäväydestä.

Lajit

Kuvakirjat

Kuvakirjoja on Kirjakorissa yhteensä 511. Niistä 316 on käännettyjä ja 195 kotimaisia. Käännettyjen kuvakirjojen määrää kasvattavat pienten lasten katselukirjat ja lelukirjat, joita on yhteensä 118. Kotimaisia katselukirjoja on myös aiempaa enemmän, yhteensä 30 kirjaa.

Lapsen ihmetykselle ja kysymyksille annetaan tilaa Ninka Reitun kirjassa *Isot ja pienet kysymykset* (Otava). Pieni ihmettelee, miksi joskus itkettää, vaikka on tosi iloinen, eikä Iso osaa vastata kaikkiin kysymyksiin. Lapsen kysymyksiin keskittyvä Maija Hurmeen kuvakirja ilmestyi samaan aikaan suomeksi ja ruotsiksi, *Mistä kaikki päivät tulevat* (S&S) ja *Var kommer alla dagar ifrån* (Schildts & Söderströms). Lapset viettävät kesää saarella isoäidin kanssa, ja pohtivat monia kysymyksiä elämästä ja maailmasta.

Kuvakirjojen päähenkilöinä on usein lapsia tai eläimiä, mutta päähenkilönä voi olla myös luonnonilmiö. Carlos da Cruzin kuvakirjassa *Pilvi joka tahtoi olla meri* (S&S) päähenkilönä on pieni pilvi. Hattara-niminen pilvi syntyy keskelle taivasta ja oppii, kuinka tehdä sadetta ja muuttaa muotoaan. Mimi Åkessonin ja Linda Bondestamin kirjassa *Kom vinden!* (Förlaget) / *Tule tuuli!* (Teos, suom. Päivi Koivisto) nähdään, miten tuuli vaikuttaa ihmisiin ja ympäristöön.

Eppu Nuotion ja Sanna Pelliccionin kuvakirjassa *Anteeksi* (S&S) päähenkilö varastaa ystävältään tärkeän kiven. Kirja kertoo, kuinka vaikeaa on pyytää anteeksi. Kirjan lopussa anteeksipyyntö liitetään laajempaan kontekstiin, alkuperäiskansoja kohtaan tehtyihin vääryyksiin ja sovintoon pyrkimistä edistävien totuuskomissioiden työhön. Mila Teräksen ja Satu Kettusen kuvakirja *Simpukkakaupunki* (Karisto) kertoo Amasta, joka on joutunut jättämään kotinsa ja kaipaa meren taakse jäänyttä isäänsä. Ama ei vielä osaa uuden kotipaikan kieltä, mutta leikkiessään rannalla toisen lapsen kanssa hän oppii uuden sanan: ystävyys.

Metafiktiivisissä teoksissa kiinnitetään lukijan huomio kirjan tekemiseen tai tuodaan esille kirjan ja todellisuuden suhde. Metafiktiiviset elementit ovat selvästi lisääntyneet etenkin käännettyissä kuvakirjoissa. Kotimainen esimerkki on Saara Kekäläisen kirjoittama ja Rakastaja Robertin kuvittama *Apua, kirjassani on pieru!* (Tammi). Kirja kertoo iltasatuhetkestä, jossa kesken rauhallisen nukutussadun kirjaa lukevalta aikuiselta pääsee pieru, joka ilmestyy kirjan sivulle.

Anna Brooken ja Adam Mingin metafiktiivisessä kuvakirjassa *Apua!* (Mäkelä, suom. Raija Rintamäki) keiju on loihtinut sammakon hirviöksi. Sammakko puhuttelee lukijaa ja pyytää tätä avuksi, jotta saisi toteutettua keijun vaatimukset. Sammakko pyytää lukijaa

kutittamaan kainalooan ja painamaan nenäänsä. Lukijaa puhuttelee myös Ralf Butschkowitzin *Älä ravista tätä kirjaa!* (Hertta, suom. Hanna Härtsiä), jossa kirjan ravistaminen saa siinä seikkailevat eläimet vaihtamaan osia ja väriä. Alex Latimerin ja Phillip Cullenin *Hirveän kiltti lohikäärme* (Mäkelä, suom. Raija Rintamäki) kertoo lohikäärmeestä, joka on vangittuna kirjaan.

Arkiset toimet ovat esillä monissa kuvakirjoissa. Käännetyissä kuvakirjoissa opastetaan arjen toimista hampaanpesuun Imogen Fosterin ja Tony Nealin kirjassa *101 tapaa harjata hampaat* (Mäkelä, suom. Raija Rintamäki) ja hiusten pesemiseen Jutta Wetzelinin ja Nanna Neßhöverin kirjassa *Hui, hiustenpesun aika* (Mäkelä, suom. Seija Kallinen).

Lastenkirjat

Lastenkirjoja, eli lastenromaaneita, satuja ja lapsille suunnattuja kertomuskokoelmia, on Kirjakorissa yhteensä 382. Määrä on jo vuodesta 2019 lähtien ollut vuosittain edellistä vuotta suurempi, ja on nyt suurin Kirjakori-tilastojen koko historian aikana. Kirjakori-tilastoissa kirjamääriä on seurattu systemaattisesti vuodesta 2001 lähtien, mutta todennäköisesti näin suurta määrää lastenkirjoja ei ole ennen sitäkään minään vuonna julkaistu Suomessa. Kotimaisia lastenkirjoja on mukana 258 ja käännettyjä 124. Käännettyjen kirjojen määrä on laskenut hieman ja kotimaisten puolestaan kasvanut.

Valtaosa lastenromaaneista on kirjasarjan osia. Jussi Lehmusveden ja Janne Kukkosen Haastekerho-sarjassa ilmestyi kaksi osaa, *Kaamea kakkuyllätys* ja *Painajainen näyttämöllä* (Otava). Humoristinen, kouluun sijoittuva sarja kertoo Henkan ja Raisun toisilleen esittämistä haasteista, jotka tuovat koulupäiviin vauhtia. Uusia kotimaisia sarjan avauksia ovat myös Elina Kajon Koulueksä-sarjan ensimmäinen osa *Lemmikkipäivä* (Kipinä), Sinituuli Viljasen pelistä karkaavista hahmoista kertova *Naapparit karkuteillä* (Hertta, kuv. Emiel Inkeri Nikula) sekä Helena Immosen Ilmasaaren seikkailut -fantasiasarjan avausosa *Tähtisyntyiset* (Kumma). Liisa Louhelan ja Elina Johanna Ahosen *Ronttiäiti ja Ahkera Tiikeri* (WSOY) aloittaa lastenkirjasarjan, jossa perheeseen tilattu tiikerilelu osoittautuu täysikasvuiseksi japanintiikeriksi, joka on puhelimeensa syventynyttä Ronttiäitiä taitavampi huolehtimaan lapsista ja kodista.

Lastenkirjojen kategoriaan mahtuu niin lyhyitä, helppolukuisia kirjoja kuin laajoja lastenromaaneja monista eri genreistä arkisista asioista ja harrastuksista kertovista teoksista fantasiaan, jännitykseen ja kauhuun. Mervi Heikkilän kirjoittama ja Susanna Lahdelman kuvittama helppolukuinen *Eino ja traktorit* (Kuukettu) kertoo pojasta, joka tutustuu serkkujen luona erilaisiin traktoreihin. Pienet veljekset kiinnostuvat naapurustoon ilmestyneestä postilaatikosta ja velhoa muistuttavasta uudesta naapurista Meri-Maaria Kivekkään esikoisteoksessa *Naapurimme Eskelmus* (Hertta,

kuv. Leea Simola). Eva Frantzin *Sköldpaddön* (Schildts & Söderströms, suomeksi *Kilpikonnasaari*, S&S, suom. Anu Koivunen) on 1800-luvun loppuun sijoittuva jännityskirja. Hiuksensa menettänyt orpolapsi Edla joutuu yksin kilpikonnaanmuotoiselle saarelle pikkupiiaksi ja huomaa pian, että saarella tapahtuu outoja asioita.

Käännettyjen lastenkirjojen puolella uusi sarja on esimerkiksi Katja Brandisin saksasta käännetty *Muodonmuuttajat*, josta ilmestyi kaksi osaa, *Caragin arvoitus* ja *Vaarallinen ystävyys* (Art House, suom. Sirpa Hietanen). Sarja kertoo nuorista, jotka pystyvät muuttamaan itsensä eläimiksi, ja käyvät muodonmuuttajille tarkoitettua sisäoppilaitosta. Arne Lindmon *Varislinnan salaisuus* (Karisto, kuv. Isa Skjelbakken, suom. Jonna Joskitt-Pöyry) aloittaa pohjoismaisesta mytologiasta ammentavan Pelkovaara-sarjan.

Uuden Orava-kirjat-kustantamon ensimmäisten kirjojen joukossa ilmestyi Matti Röngän kirjoittama ja Matti Pikkujämsän kuvittama *Käpälämäen kaverukset*. Kirja kertoo Kervisen perheen verannan alla asuvasta rusakosta ja kanista, jotka tarvitsevat ihmislasten apua. Vinhan kustantamon ensimmäinen lastenkirja *Hilla ja muutosten kesä* (kuv. Matti Pikkujämsä) on Päivi Vainion ja Lilli Daruishin kirjoittama kirja lapsen kokemuksista uusperheessä. Reetta Niemelän, Karoliina Suoniemen ja Sanna Pelliccionin kirjan *Aada ja kasvien kuiske* on julkaissut Sagalundin museo. Saaristomökillä kesää viettävästä, perinnekasveista kiinnostuvasta tytöstä kertova kirja ilmestyi samaan aikaan ruotsiksi nimellä *Ada och de viskande växterna* (käännös Hanna Lundström).

Nuortenkirjat

Nuortenkirjoja on Kirjakorissa yhteensä 222. Kotimaisten nuortenkirjojen määrä on kasvanut, ja niitä on mukana yhteensä 149. Määrä on suurin koko Kirjakorin historiassa. Käännettyjä nuortenkirjoja on 73.

Nuortenkirjatarjonnan voi jaotella karkeasti kolmeen ryhmään päähenkilöiden iän mukaan; varhaisnuorten kirjat kertovat yleensä 11–12-vuotiaista, nuortenkirjat 13–16-vuotiaista ja nuorten aikuisten kirjat toisen asteen opiskelijoista tai sitä vanhemmista. Nuortenkirjojen luokituksesta on tullut tuotetietojärjestelmän muutoksen vuoksi entistä vaihtelevampaa, kun kirjalle ei ole enää mahdollista merkitä kaksoisluokitusta (ks. Sini Helmisen ja Elina Rouhaisen artikkeli *Onnimannissa* 1/26). Osa kustantajista merkitsee varhaisnuortenkirjat kirjastoluokalla L, osa nuortenkirjaluokkaan N, ja viime vuonna on yleistynyt tapa merkitä nuorten aikuisten kirjoja aikuisten luokituksella. Esimerkkinä tästä on Ulla Onervan esikoisteos *Hattaradilemma* (Tammi), jonka päähenkilöt ovat lukiolaisia ja kerronta on nuortenkirjanomaista, mutta kirja on luokiteltu aikuistenromaaniksi.

Jos vuoden 2024 nuortenromaaneissa painottui yhdeksäsluokkalaisten elämä ja peruskoulun päättymisen, on vuoden 2025 nuortenkirjoissa havaittavissa selkeä toisen asteen opiskelijoiden esiinmarssi. Lukiolaisista kertovat edellä mainitun *Hattaradilemman* lisäksi ainakin Riikka Ala-Harjan *Panssarilasin läpi* (Otava), Salla Simukan *Neljät syntymäpäivät ja yhdet hautajaiset* (Tammi) sekä Aino Leppäsen *Luk(i)osta kesälomalla ja Luk(i)ossa abina* (Myllylahti). Kirjoissa on esillä lukioikään liittyviä kokemuksia ja virstanpylväitä, kuten vanhojentanssit, jotka ahdistavat *Panssarilasin läpi* -kirjan päähenkilöä, tai 18-vuotissyntymäpäivä, joka on keskeinen Salla Simukan romaanissa.

Tuija Takalan selkokielineen nuortenromaani *Vihreä on hyvä väri* (Avain) kertoo turvallisuusalalla opiskelevasta Jalista sekä Sarasta, joka pohtii vielä, mille alalle voisi peruskoulun jälkeen suunnata. Anna Paldarin kirjassa *Vapaavyöhyke* (WSOY) Miki opiskelee ensimmäistä vuotta sähköalaa ammattikoulussa, ja joutuu epäreilun opettajan silmätikuksi. Kirja aloittaa WSOY:n uuden Ote-sarjan, jossa julkaistaan kotimaista nuortenkirjallisuutta nuoria koskettavista aiheista.

Nuortenkirjoissa näkyvät myös nuorten pohdinta uravalinnoista ja menestymiseen liittyvät paineet. *Samira/Ninni* (Hertta) on Edith Arkon selkokielineen kääntökirja, jonka toisella puolella tarina kerrotaan Samiran ja toisella puolen Ninnin näkökulmasta. Yhdeksättä luokkaa käyvät tytöt pohtivat koulutusvalintojaan. Samira haluaa opiskella kosmetologiksi, vaikka vanhemmat toivovat hänen seuraavan isoveljeään lääkäriopintoihin. Henna Helmi Heinosen *En voi puhuu nyt* (Tammi) kertoo, kuinka nuori mies ajautuu peliriippuvuuteen ja mielenterveysongelmiin, vaikka ulospäin näyttää että hänellä on kaikki hyvin, ylioppilastutkinto suoritettuna ja kesätöitä tiedossa.

Maailmalla suureen suosioon nousseet romantiikkaa ja fantasiaa yhdistävät romantasiakirjat eivät ole nuortenkirjatarjonnassa laajasti edustettuina. Niihin voidaan lukea Siri Kolun Varjopäivä-trilogia, jonka avausosa *Varjoliitto* (Tammi) kertoo nuoresta Seljasta, joka ajautuu keskelle valtapeliä jouduttuaan yllättäen varjoliittoon senaattorin ja tämän pojan kanssa. Käännettyä romantasiaa edustaa Lauren Robertsin *Powerless* (Sitruuna, suom. Arto Konttinen), jonka fantasiamaailmassa yliluonnolliset kyvyt määrittävät ihmisen yhteiskunnallisen aseman. Kansainvälisesti ajankohtainen aihe on myös Annukka Salaman *Sulamispiste* (WSOY), joka kertoo kahden jääkiekkoa pelaavan pojan rakastumisesta. Kirja on palkittu Vuoden Queer -kirjana ja nuortenkirjallisuuden Blogistanian Kuopus -palkinnolla. Jääkiekkoromanssit ovat nousseet ilmiöksi kanadalaisen Rachel Reidin kirjoihin perustuvan *Heated rivalry* -sarjan myötä.

Tietokirjat

Tietokirjoja on Kirjakorissa yhteensä 196 teosta, joista 100 kotimaisia ja 96 käännettyjä. Määrä on lähes sama kuin edellisenä vuonna, mutta kotimaisia teoksia on edellisvuotta vähemmän ja käännettyjä hieman enemmän kuin vuoden 2024 Kirjakorissa. Valtaosa tietokirjoista on suunnattu alakouluikäisille lapsille. Nuorille suunnattuja tietokirjoja ilmestyy edelleen vähän.

WSOY:n julkaisemassa helppolukuisessa Tietopalat-sarjassa ilmestyi Sanja Maria Hakalan ja Kiia Kostetin *Miten kehoni toimii?* Kirjassa tutustutaan ihmiskehojen toimintaan ja huomioidaan ihmisten moninaisuus niin ihonvärin kuin kyvykkyyden suhteen esittämällä kuvituksessa esimerkiksi kuulolaitetta ja pyörätuolia käyttävät henkilöt. Samassa sarjassa julkaistiin myös Vuokko Hurmeen kirjoittama ja Aapo Ravantin kuvittama *Palatseista pilvenpiirtäjiin*, joka kertoo ainulaatuisista rakennuksista eri puolilla maailmaa.

Heli Koskisen *Zeta: pelisuunnittelun mestariksi* (Mäkelä, kuv. Mari Luoma) lähtee liikkeelle pelisuunnittelun historiasta ja opastaa lukijaa pelien ideointiin, suunnittelemaan pelin hahmoja ja tarinaa sekä ääniä ja musiikkia. Kirjassa on myös aikuisille suunnattu Pelikasvattajan työkalupakki -osuus. Tiina Sarjan ja Mikko Posion kirjoittama ja Henna Rynäsen kuvittama *Mitä tekoäly tekee* (Mäkelä) on tarinallinen tietokirja, jossa oudosti käyttäytyvä robotti-imuri johdattelee kaksoset Annin ja Akselin tutkimaan tekoälyn toimintaa.

Jaana Rauhalan ja Jonna Jylhän (kuv.) tietokirjassa *Nuuskitaan tyylejä* (Avain) koirakaverukset lähtevät tutkimaan eri aikakausien, kuten barokin ja renessanssin, tyylejä. Jenna Kostet ja Karoliina Suoniemi esittelevät kirjassa *Pohjolan taruja: jumalat, sankarit ja myyttiset olennot* (WSOY, kuv. Anniina Lius) pohjoismaisia ja itämerensuomalaisia myyttejä, niin luonnon elementteihin liittyviä uskomuksia ja jumalia kuin viikinkiajan Skandinavian myyttejä.

Urheilijaelämäkertoja vuoden 2025 Kirjakorissa edustavat Jari Porttilan kirjoittama jääkiekkokirja *Patrik Laine: Tesoman tykki* (Readme.fi) sekä Hippo Taatilan kirjoittama *Yli kaiken: Wilma Murto* (Tammi), joka kertoo seiväshyppääjästä.

Poikakirja (Into) on norjalaisten lääkäreiden Nina Brochmannin ja Ellen Støkken Dahlin kattava opas murrosiästä teini-ikäisille pojille. Kirjan on suomentanut Kirsi Kokkonen.

Sarjakuvamuotoisia tietokirjoja ilmestyi koirista ja Ukrainan ja Venäjän välisestä konfliktista. Helena Telkänrannan, Maija Karalan ja Ville Sinkkosen kirja *Koiran mieli* (Arador) kertoo koirien käyttäytymisestä ja kokemusmaailmasta. Se ilmestyi samaan aikaan englanninkielisenä nimellä *The Mind of a Dog*. Mariam Naiem, Julija Vus ja Ivan Kypibida käyvät ukrainan kielestä käännettyssä tietosarjakuvassaan *Pitkän sodan lyhyt*

historia (Tammi, suom. Eero Balk) läpi Venäjän ja Ukrainan välisiä suhteita keskiajasta nykypäivään.

Selkokirjat

Selkokirjoja on Kirjakorissa yhteensä 46. Niistä suoraan selkokielelle kirjoitettuja teoksia on 24 ja selkomukautuksia 22. Lastenkirjoja on 10, nuortenkirjoja 25, tietokirjoja 10 ja aapisia 1. Selkokirjojen määrä on huomattavasti suurempi kuin vuonna 2024, jolloin selkokirjoja oli 33.

Silja Vuorikurun selkokirjassa *Nelosten tanssit* (Avain) neljäsluokkalainen Aada valmistautuu yhdessä luokkakavereidensa kanssa itsenäisyyspäivän tanssiaisiin. Lapset pohtivat, miten tansseihin pukeudutaan ja kuka saa kenetkin parikseen.

Ulla Vanhatalon kirjoittamassa ja Aiju Salmisen kuvittamassa Luka-sarjassa (Pieni Karhu) ilmestyi kolme kirjaa: *Luka, Luka ja Pete* ja *Mitä tapahtui, Luka?*. Vilkkaan Lukan on vaikea keskittyä, joten vanhemmat ja opettaja epäilevät, että hänellä on ADHD. Luka innostuu jalkapallosta ja saa valmentajalta kehuja.

Vuokko Hurmeen lasten fantasiaromaani *Kiepaus* (Books on Demand) ilmestyi Hanna Männikkölahden selkomukautuksena ja Jukka Behmin *Ihmepoika Leon* (Tammi) Mirjami Häkkisen mukauttamana. Nuortenkirjoista selkomukautuksina julkaistiin esimerkiksi Mirjami Sirénin *Kaupunki ilman koteja* (Avain) ja Ellen Strömbergin *Mehän vaan mennään siitä ohi* (S&S), molemmat Riikka Tuohimetsän mukauttamana.

Käännöskirjoista selkomukautuksia on tehty yleensä lähinnä klassikkoteoksista. Vuonna 2025 julkaistiin John Boynen *Poika raidallisessa pyjamassa* (Bazar) Tuija Takalan selkomukautuksena.

Oppianin kustantamana ilmestyi neljä Jan Lundin kirjoittamaa ja Olexandra Militskan kuvittamaa selkokielistä tietokirjaa historiasta, esimerkiksi *Faaraoiden Egypti selkokielellä*.

Runot

Runokirjoja on vuoden 2025 Kirjakorissa yhteensä 22 ja ne kaikki ovat kotimaisia.

Anna Elina Isoaron ja Mira Malliuksen *Tavara-avaruus* (WSOY) on isokokoinen runokirja, jonka teemana on tavarapaljous. Lapsiperheen kodissa tavarat ryhtyvät rap-taisteluun ja lelukuvastoa selatessa mikään ei tunnu riittävän lapselle.

Aakkosrunokirjoja on mukana kaksi, Veera Salmen kirjoittama ja Matti Pikkujämsän kuvittama *ABC, kapybara lomailee* (Otava) sekä Heikki Niskan kirjoittama ja Susanna Lahdelman kuvittama *Hassun Kassun aakkoset* (Kuukettu Kustannus).

Anni Tanskasen runokirjassa *Sillä aikaa koulussa* (Tammi, kuv. Johanna Ilander) seikkaillaan koululuokassa, tutustutaan oppilaisiin ja seurataan vuoden kulkua täin näkökulmasta. Heli Laaksosen ja Elina Warstan kirjassa *Ilone* (Orava-kirjat) värejä käsittelevät runot on kirjoitettu lounaismurteella.

Jukka Itkosen *Terveisiä Kalevalasta* (Tammi) kokoaa runoilijan aiemmin julkaisemattomia Kalevala-aiheisia runoja, jotka kertovat kansalliseepoksen tapahtumista ja tutuista sankareista uudenlaisin riimein. Kokoelman on kuvittanut Tuomas Kärkkäinen. Tuukka Sandströmin ja Varpu Erosen *Kärppähässäkkä* (Avain) sisältää eläinaiheisia runoja.

Sarjakuvat

Sarjakuvia on Kirjakorissa yhteensä 48. Niistä 23 on kotimaisia ja 25 käännettyjä.

Mari Luoman *Matka Ejderhaan* (WSOY) on fantasiasarjakuva, jossa merirosvokapteeni Freyan ohjaa laivaansa taika-amuletilta ja suuntaa kohti myyttistä saarta. Teos aloittaa Freya & Eldi -sarjakuvasarjan.

Kotimaisia, humoristisia lastensarjakuvia edustavat Niina Salmelinin perinteisiä tarina-asetelmia nurinpäin kääntävät *Mörköjahti* ja *Lohikäärmetorni* (Otava) sekä Kai Vaalion *Pönttömörkö* (Otava).

Johanna Aulénin *Eläimet lensivät ensin* (WSOY) on tietosarjakuva, jossa käsitellään kylmän sodan suurvaltojen kamppailua avaruudesta ja kerrotaan koe-eläimistä, kuten Laika-koirasta ja Albert-äpinasta.

Nora Dåsnesin sarjakuvaromaani *Sydän vasta puolillaan* (WSOY) kertoo 12-vuotiaasta Tuvasta, joka riitautuu ystäviensä kanssa, koska tuntee ristiriitaa leikkien ja muiden kiinnostuksenkohteiden välillä. Hän kokee aivan uudenlaisia tunteita ja huomaa ihastuneensa luokan uuteen tyttöön. Kirja voitti Blogistanian Kuopus -palkinnon.

BeKan ja Mayan ranskan kielestä käännetty sarjakuva *Sydänten salaisuudet* (Story House Egmont, suom. Kirsi Kinnunen) aloittaa Love College -sarjan, jossa seikkailevat parhaat ystävät Linon ja Garance yrittävät selvittää, mitä rakkaus oikein on.

Eri kieliset teokset

Kirjakorin kotimaisten kirjojen joukossa on 31 suomenruotsalaista ruotsinkielistä kirjaa. Lisäksi mukana on kolme meänkielistä kirjaa ja kaksi karjalankielistä kirjaa.

Mauri Kunnaksen *Hullunkurisesta kuvasanakirjasta* ilmestyi kolme uutta laitosta eri kieliyhdistelmillä. Kirja ilmestyi alun perin vuonna 2013 kielipareilla suomi–ruotsi ja suomi–englanti. *Villin kälmi kuvasanakirja* sisältää sanat meänkielellä, suomeksi ja ruotsiksi, *Tulletøysete bildeordbok* norjaksi, kveeniksi ja pohjoissaameksi ja *Albma skealbma govvasátnegirji* pohjoissaameksi, suomeksi ja ruotsiksi. Kirjat ovat kääntäneet ja kustantaneet Mervi Erkheikki ja Jonna Palovaara.

Karjalan sivistysseura julkaisi livvinkarjalaksi Salla Simukan nuortenromaanin *Punainen kuin veri*. Sanna Myllärin ja Sanna-Riikka Knuutilan käännöksen nimi on *Ruskei kui veri*. Klassikkosadusta Peter Pan ilmestyi livvinkarjalankielinen käännös nimellä *Pečču da Vendi* (Karjalan sivistysseura). Teoksen on kääntänyt englanninkielisestä alkuteoksesta Aleksi Ruuskanen ja kuvittanut Gwynedd M. Hudson.

Helli Karimuksen kaksikielisessä kirjassa *Kiiltonahkakengät: satuja, tarinoita, romanielämää* (Aviador, romanikielinen käännös Seija Roth) teksti on rinnakkain romanikielellä ja suomeksi. Tarinat kertovat romanilasten elämästä, mutta niissä seikkailee myös peikkoja ja haltijoita.

Teoksia, joissa on teksti kahdella kielellä, ilmestyi muutamia. Niitä ovat esimerkiksi Helena Jeppen ja Sanna Ekin suomen- ja ruotsinkielinen *Lilla musens äventyr = Pikkuhiiren seikkailut* (Hellas) sekä Katariina *Mansikkaniemen Isoäidin vanavedessä = Sulla scia di nonna* (Momentum Kirjat), jossa on suomen- ja italiansinkielinen teksti.

Käännökset eri kielistä

Kirjakorin kirjoista käännösteoksia on hieman alle puolet, yhteensä 46 prosenttia kaikista mukana olevista kirjoista. Eniten kirjoja käännettiin jälleen englannin kielestä, yhteensä 478 kirjaa eli 75 prosenttia käännettyistä kirjoista. Seuraavaksi eniten käännettiin ruotsista (57 kirjaa) ja saksasta (44 kirjaa), norjasta käännettiin 18, tanskasta 12 ja ranskasta 11. Muita lasten- ja nuortenkirjojen käännöskieliä ovat espanja, italia, japani, korea, latvia, liettua, puola ja ukraina.

Astrid Lindgren Memorial Award -voittajan Baek Heenan kirja *Taikakaramellit* (WSOY, suom. Riina Vuokko ja Janne Tynkkynen) on käännetty korean kielestä. Se julkaistiin WSOY:n Palkittua lastenkirjallisuutta maailmalta -sarjassa. Nukkedioraamoin

kuvitetussa kirjassa päähenkilö Dongdong syö taikakaramelleja ja alkaa kuulla ympäriltään muiden ajatuksia.

Saksan kielestä on käännetty esimerkiksi Nina Dulleckin helppolukuinen kirja *Rosalie: seikkailu aamiaiseksi* (Aurinko Kustannus, suom. Maarit Varpu), jossa Rosalie hakee aamiaissämpylät lähileipomosta aivan itse.

Norjan kielestä on käännetty Ingvild Bjerkelandin nuorten kauhuromaani *Paha* (Otava, suom. Jonna Joskitt-Pöyry), joka oli Pohjoismaiden neuvoston lasten- ja nuortenkirjallisuuspalkinnon ehdokkaana 2024.

Alessio Alcinin italian kielestä käännetty kuvakirja *Mikroavaruuskanit* (Kvaliti, suom. Kati Helenius) kertoo, kuinka lapsen kotiin saapuu eräänä aamuna kolme minikokoista avaruusalausta. Avaruuskanit ovat tulleet etsimään appelsiinimehua.

Zimbabwelaisen Blessing Musaririn nuortenromaani *Kaikki mitä kaipasimme* (suom. Helene Butzow) julkaistiin WSOY:n Palkittua nuortenkirjallisuutta maailmalta -sarjassa. Päähenkilö Matiponesan perhe palaa Englannista Zimbabween äidin kuoleman jälkeen.

Teemat

Yhteiskuntaluokka, työ ja raha

Nuorisotutkimusseuran työpaperissa *Kulttuurisesta nuoruudesta yrittävään nuoruuteen* (2026) kerrotaan tutkimuksesta, jossa tutkittiin tekijöitä ja ilmiöitä nuorten väkivallan ja nuorisorikollisuuden taustalla. Tutkijat havaitsivat, että yhteiskunnallisessa keskustelussa esillä olleiden syiden, kuten rap-musiikin, roadman-kulttuurin ja jengiytymisen, sijaan esille nousi vahvasti nuorten tulevaisuuskuvien talouskeskeisyys ja rahan merkitys. Vuoden 2025 Kirjakorissa etenkin nuortenkirjallisuudessa, mutta myös lastenkirjoissa, korostuvat yhteiskuntaluokkien väliset erot, nuorten työnteko ja raha.

Nuortenkirjoissa luokkaerot nousevat esille tyypillisesti siten, että päähenkilönä oleva nuori saa uusia ystäviä ja havaitsee näiden perhetaustan poikkeavan omasta taustastaan. Satu Erran nuortenromaanissa *Tällainen tunne* (Tammi) Emma on siirtynyt pohjoisen pikkupaikkakunnalta helsinkiläiseen taidelukioon. Uusien ystäviensä kautta hän pääsee kurkistamaan varakkaiden espoolaisten perheiden elämään ja havaitsee, kuinka erilainen hänen oma duunariperhetaustansa on. Emma rahoittaa elämistään Helsingissä siivoustöissä.

Marja Ahon nuortenromaanissa *Chiaroscuro* (Myllylahti) hyvätuloisen kulttuuriperheen tytär Fiona joutuu ryöstön uhriksi. Paikalle sattuu komea Rafa, joka auttaa Fionaa.

Fiona tutustuu moottoripyörällä ajelemaan Rafaan paremmin ja huomaa, kuinka erilaiset lähtökohdat nuorilla voi olla. Kirjassa Rafa hankkii rahaa sähkötupakan eli vapen myynnillä, mikä nousi esille nuorten ansaintakeinona myös nuorisoriikollisuutta koskevassa tutkimuksessa.

Nuorten työnteko liitetään nuortenkirjojen juonessa perheen vähävaraisuuteen tai siihen, että itsenäistyvä nuori rahoittaa elämistään työskentelemällä opintojen ohessa. Tarve käydä töissä korostaa nuorten perheiden välisiä luokkaeroja. Taina Niemen kirjassa *Varkaat* (Otava) 15-vuotias Luka työskentelee hampurilaisravintolassa, koska töissä käyvän yksinhuoltajaäidin rahat eivät riitä lasten tarpeisiin. Kauppakeskuksen omistajan tytär Amanda joutuu samaan hampurilaispaikkaan töihin, kun hän jää kiinni myymälävarkauksesta ja isä määrää hänet rangaistukseksi töihin. Amanda halveksii köyhää poikaa, jota hän kutsuu Hiippariksi, vaikka tuntee samaan aikaan itse ahdistusta vaurauden keskellä.

Nuorten työntekoa kuvataan myös Laura Liimataisen esikoisromaanissa *Sukellus* (S&S). Ulla on muuttanut kahden väli vuoden jälkeen pohjoisesta Helsinkiin, työskentelee Linnanmäen huvipuiston grillissä ja hakee opiskelemaan lääketiedettä. Uusi ystävä Noomi on kaikkea sitä, mitä Ulla haaveilee olevansa; hoikka ja tiedostava yliopisto-opiskelija. Vääristynyt kehonkuva estää Ullaa havaitsemasta, että myös Noomi voi huonosti. Nuorten työntekoa kuvataan myös Ilona Ahdin ja Daniela Hakulisen romaanissa *Tytöt tytöt tytöt* (Tammi), jossa Mimmi ja Rönkkö työskentelevät kauppakeskuksen smoothiebaarissa. Kirja on toteutettu samannimisen elokuvan pohjalta. Katariina Romppaisen säeromaanissa *Mopokesä* (Sopuli Kirjat) 15-vuotias Maria on käyttänyt rippilahjarahansa mopokurssiin ja pohtii, miten saisi ansaittua rahat mopoon, kun kesätöitä ei löydy. Maria päätyy työllistämään itsensä kevytyrittäjänä, joka tarjoaa kotityöapua.

Vanhempien työttömyys ja alkoholismi ovat syynä liron perheen ongelmiin Tiia Mattilan kirjassa *Humalan soundtrack* (Myllylahti). Iiro kerää pulloja saadakseen rahaa. Luokkakaveri vihjaa hänelle, että rahan hankkimiseen löytyisi helpompiakin keinoja ja houkuttelee Iiroa näpistelemään. Iiro häpeää köyhyyttään ja uskoo, ettei kukaan voi auttaa häntä. Köyhyys kuvaukseen liittyy usein kiusaamista. Reetta Vuokko-Syrjäsen *Harhakoto* (Hertta) kertoo kahdeksaluokkalaisesta Aniliinista, jota kiusataan koulussa halvoista vaatteista ja oudosta nimestä. Anin äiti on työtön eikä jaksa huolehtia tyttären tarpeista ja elämä muuttuu entistä vaikeammaksi, kun Anin tati ja serkku muuttavat naapurista toiseen kaupunkiin. Tarina saa maagisen käänteen, kun Ani alkaa saada viestejä, joita kuljettaa sinisorsa.

Lastenkirjoissa köyhyys ja eriarvoisuus ei ole esillä yhtä näkyvästi, mutta viittauksia esimerkiksi vanhempien työttömyyteen tai rahan puutteeseen on muutamissa teoksissa. Juhani Känkäsen kirjassa *Apo Apponen ja sirkustivoli Hattara* (Teos) Apo ystävineen haluaisi mennä sirkustivoliin, mutta rannekkeiden hinta on noussut, eikä

perheillä ole mahdollisuutta ostaa lapsille niitä. Lapset järjestävät katukirpputorin ja keräävät yhdessä rahaa tivolia varten. Venny Helénin Rambon talli -sarjan neljännessä osassa *Mahdoton unelma* (WSOY, kuv. Kaisa Pirttinen) Elina kuulee, että hänen suosikkihevosensa aiotaan laittaa myyntiin. Elina alkaa etsiä töitä ja uurastaa koulun ohessa sekä hevostallilla että lastenhoitajana.

Riina Tanskasen sarjakuvakokoelma *Tympeät tytöt: Luokkakipuja* (Into) tuo talouteen ja luokkakysymyksiin liittyviä asioita esille syrjäseudun tyttöjen arkikokemusten kautta. Sarjakuvanovellit kritisoivat kapitalismia, patriarkaattia ja suoritusyhteiskuntaa. Teos on saanut Aamulehden Tulenkantaja-kirjallisuusvientipalkinnon, Adlibris-palkinnon ja YLL:n journalistipalkinnon.

Rahapuhe näkyy myös lapsille ja nuorille suunnatussa tietokirjallisuudessa. Terhi Majasalmen ja Camilla Tuomisen *Koululaisen rahakirja* (Readme.fi) opastaa viisaaseen rahankäyttöön, säästämiseen ja sijoittamiseen ja kertoo, kuinka taloudellinen menestys on itsestä kiinni ja jokaisen saavutettavissa. Ronja Romsin ja Helena Rostedin nuorille suunnatussa tietokirjassa *Näin tehdään rahaa: kaikki mitä olet halunnut tietää rahasta ja sijoittamisesta* (WSOY, kuv. Linda Pajunen) kerrotaan rahasta ja neuvotaan keinoja sen lisäämiseksi.

Lapsen pelot, melu ja suru

Tunteet ovat jo pidempään olleet keskeinen aihe etenkin kuvakirjoissa, mutta myös lastenromaaneissa. Vuonna 2025 tunteita käsittelevissä kirjoissa korostuu lapsen pelkojen käsittely. Lapsia askarruttavat möröt ovat esillä useassa kirjassa. Maryam Razavin ja Saara Obelen kirjassa *Mimi ja mörkö* (Otava) päähenkilö Mimi pelkää mörköä. Pelko hälvenee, kun perheenjäsenet ottavat mörön mukaan tanssimaan, ruuanlaittoon ja hammaspesulle. Kuvituksessa mörkö on esitetty sympaattisena, karvaisena olentona. Katri Kirkkopellon kuvakirjassa *Molli ja hölöttävät möröt* (Lasten keskus) Molli ystävineen on rakentanut majan ja huolestuu siitä, tulevatko möröt yöllä majaan. Elina Hirvosen ja Mervi Lindmanin *Mörön oma kirja* (Tammi) kertoo Mörön oman tarinan siitä, kuinka lapset alkoivat pelätä Mörköä, ja kuinka Mörkö haaveili omasta ystävästä.

Kovat äänet ja jatkuva meteli häiritsevät tarinoiden herkkiä lapsia. Lotta Monténin ja Aiju Salmisen kuvakirjassa *Hups ja Hurrur* (Tammi) lapsi kiinnittää huomiota kodin äänimaisemaan, erityisesti jääkaapista kuuluvaan hurinaan. Heli Rantalan ja Netta Lehtolan *Mölymyrskyn* (WSOY) päähenkilö on ääniyliherkkä Sauli, joka jännittää koulun alkamista. Kun Sauli leikkii ystävänsä Remin kanssa, hän saa muutettua leikin hiljaisemmaksi keskittämällä ystävänsä huomion hiljaisten äänten kuuntelemiseen.

Ryan T. Higginsin kuvakirjassa *Hiljaa!* (Kumma, suom. Raija Rintamäki) hiiri yrittää tehdä kirjan, jossa ei ole lainkaan sanoja. Hiiriystävät pilaavat kuitenkin taiteellisen tavoitteen metelöimällä koko ajan. Ääniin perustuu myös *Hurjista hurjin yöjuttu* (Kumma, suom. Raija Rintamäki), jonka on kirjoittanut Ron Keres ja kuvittanut Arthur Lin. Pojat havahtuvat yöllä pimeässä kuuluviin ääniin, ja lähtevät tutkimaan mikä niitä aiheuttaa. Pimeässä kirjassakaan ei näy muuta, kuin erilaisilla ja eri kokoisilla kirjasimilla kirjoitettuja sanoja mustalla taustalla.

Eveliina Talvitien kirjoittama ja Jani Ikosen kuvittama *Kukas muu kuin Lii* (Enostone) kertoo Liistä, joka on valikoiva mutisti. Lii on enimmäkseen hiljaa, koska hän jännittää ihmisten seurassa. Puhumattomuus ei haittaa Liin parasta ystävää Leetä, joka on herkkä äänille.

Oudon talon ääniä pelkää myös tätinsä luona väliaikaisesti asuva Odysseus Nadja Sumasen kirjassa *Satsunabuna* (Otava, kuv. Nora Surojegin). Kun ovelle kolkuttaa outo karvainen olento, Odysseus joutuu keräämään rohkeutensa ja lähtemään olennon avuksi viemäriverkostoon, missä pettymystä ja surua jahtaava Surusilmäsammakko on siepannut olennon äidin.

Huolia lapsille aiheuttaa myös läheisten sairastuminen. Elina Komulaisen kirjoittama ja Tanja Riutan kuvittama *Kaisla ja kissankäpälä* (Kaarna) kertoo työstä, joka tuntee olonsa yksinäiseksi. Isä on kotona etätöissä, mutta ei ehdi kuunnella Kaislaa, ja äiti on kiireinen. Kukaan ei ehdi selittää, miksi isovelji on sairaalassa. Huoli helpottaa vasta, kun vanhemmat kertovat veljen sairastuneen masennukseen. Matilda Gyllenbergin kirjassa *Tusen timmar tystnad* (Förlaget, kuv. Maria Sann) Nike ihmettelee, kun äiti on hiljainen ja jatkuvasti lepäämässä. Äiti on sairastunut masennukseen, ja asiat alkavat helpottaa vasta, kun isoäiti tulee avuksi. Tiina Westerlundin kirjoittama ja Tanja Aumasen kuvittama *Minun isi on maailman paras isi* (Libraria) ilmestyi samaan aikaan suomeksi ja ruotsiksi. Kirjassa lapsi leikkii mielellään isän kanssa, mutta ei voi asua isän luona, vaan käy tapaamassa tätä silloin, kun isä jaksaa. Lapsi oppii, että isä sairastaa skitsofreniaa, mutta saa hyvää hoitoa.

Liisa Rinteen ja Johanna Ilanderin kuvakirjassa *Valo ja synkkä pilvi* (WSOY) lapsi suree, koska äitien koripallopelin aikana hän joutuu istumaan yksin näyttämöllä. Ystävä, jonka kanssa hän yleensä leikkii, on syntymäpäivillä, jonne Valoa ei ole kutsuttu.

Suru ja kuolema on teemana Réka Királyyn kuvakirjassa *Pieni suuri tarina surusta* (Etana Editions), jossa ketun valtaa rauhaton olo. Kettu ymmärtää kuolevansa pian ja kokoaa ystävät ympärilleen kohtaamaan surun yhdessä.

Tärkeät ja rakkaat isovanhemmat

Isovanhemmat ovat tärkeässä roolissa lasten ja nuorten elämässä useissa vuoden 2025 kirjoissa.

Eppu Nuotion ja Kristiina Louhen kuvakirja *Pikkumummu ja iso rakkaus* (WSOY) kertoo lapsen syntymän herättämistä tunteista isovanhemman näkökulmasta. Nora Lehtisen ja Mari Nikulan kuvakirja *Tervetuloa mummolaan!* (Orava-kirjat) kertoo Miisan vierailusta mummon ja papan luona. Kuvituksessa värikkäästi esitetyssä mummolassa on monia jännittäviä esineitä ja kirjan lukijaa ohjataan etsimään niitä eri aukeamilta. Heidi Viherjuuren ja Henna Rynäsen kirjassa *Milloin mummo tulee?* (Mäkelä) lapsi ikävoi kaukana asuvaa mummoa ja odottaa, että tämä tulee kylään. Maria Viljan kirjassa *Juuli, isovelji ja hurja liuku* (WSOY) lapset pääsevät isovanhempien kanssa kylpylään, missä mummo yllättää niin itsensä, vaarin kuin lapsenlapsetkin.

Isovanhemmat tuovat lapselle turvaa vaikeissa tilanteissa. *Kahden kodin lauluja* (S&S) on Ilja Karsikkaan kirjoittama ja kuvittama tarina, joka kertoo vanhempien avioerosta lapsen näkökulmasta. Kun vanhemmat muuttavat ja lapsella on yhtäkkiä kaksi kotia, isovanhemmat tarjoavat turvaa ja pysyvyyttä. Anna-Marie Ruskon kirjoittamassa ja Anna Helmisen kuvittamassa lastenromaanissa *Elias avaa lukemislukon* (Momentum Kirjat) vaari ymmärtää, miksi lukeminen on Eliakselle vaikeaa. Vaari suhtautuu asiaan vanhempia lempeämmin ja etsii Eliakselle ensin riittävän helppoa lukemista, jolloin Elias saa onnistumisen kokemuksia kirjojen äärellä.

Isovanhempien sairastuminen askarruttaa lapsia ja nuoria. Katariina Rosavaaran kirjoittamassa ja Lotta Forsin kuvittamassa kuvakirjassa *Kaarnalaivanvarustaja* (WSOY) Mintun pappa muuttuu kuin toiseksi ihmiseksi, kun hän sairastuu muistisairauteen. Isovanhemman muistisairautta käsittelee myös Lotta-Sofia Saahkon ja Mira Malliuksen kuvakirja *Kun mummi unohti tarinat* (Tammi). Anja Rissasen ja Pentti Otsamon sarjakuvassa *Miks just nyt?* (Suuri Kurpitsa) 8-vuotias Anni viihtyy isovanhempiensa luona Pohjois-Savossa lomilla, mutta huolestuu kun mummi joutuu sairaalaan. Syyslomavierailulla mummi on kuitenkin taas entisellään.

Jani Kiiskilän nuortenromaanissa *Huppu ysillä* (Otava) Hupulle rakkaan mummon muistisairaus on edennyt, ja mummo on muuttanut hoitokotiin. Huppu käy kuitenkin tervehtimässä mummoa ja iloitsee, kun voi esitellä mummolle ensimmäisen tyttöystävänsä Aamun. Kirsti Kurosen säeromaanissa *Kolme senttiä sekunnissa* (Tammi) sairaalassa oleva mumma on päähenkilö Hertalle tärkeä keskustelukumppani. Mumma muistelee nuoruuttaan ja Hertta ymmärtää, että mummalla on samanlainen salaisuus kuin Hertalla. Hänkin on ollut ihastunut opettajaansa.

Sukupolvien ketju on esillä Sisko Latvuksen romaanissa *Rudolfin näköinen poika* (WSOY). Kirjan päähenkilö Jasper saa kuulla rippileirin jälkeen isoäidiltä, että hän

muistuttaa isoäidin isoisää. Jasper alkaa selvittää 20-vuotiaana sisällissodassa kuolleen Rudolfin vaiheita yhdessä rippileirillä tapaamansa kivan Juulin kanssa.

Kiusaaminen ja väkivalta

Kiusaaminen on lasten- ja nuortenromaaneissa yleinen teema. Kiusaamisen syyksi osoittautuu tarinoissa usein erilaisuus. Siiri Torvisen esikoiskuvakirjassa *Ei tiikereitä teatteriin!* (Kumma) tiikeriasuinen Aino leikkii yksin, mutta haluaisi osallistua toisten lasten suunnittelemaan teatteriesitykseen. Ohjaaja ja muut teatterilaiset eivät kuitenkaan huoli Ainoa mukaan, koska heidät mielestään tiikerit eivät kuulu teatteriin.

Julia Pöyhösen ja Heidi Livingstonin Fanni-tunnetaitosarjassa ilmestyi *Fanni ja kiusattu kaveri: kaveritaitojen harjoittelu* (Kumma, kuv. Linnea Bellamine), joka opastaa tarinan avulla ottamaan toiset mukaan leikkiin. Kirjassa on myös vanhemmille suunnattu osuus ja harjoituksia.

Stefanie Tuurnan nuortenromaanissa *Maamaa* (Otava) päähenkilö, japanilais-suomalainen Akira, on joutunut kiusaajien silmätikuksi änkytyksen ja erilaisen ulkonäkönsä vuoksi. Kirjan teksti koostuu Akiran nauhoittamasta puheesta, josta änkytys käy selvästi ilmi.

Rajua kiusaamista kohtaa myös Kati Joutjärven *Nimeltään Elias* (Momentum Kirjat) -kirjan yhdeksäsluokkalainen päähenkilö, joka on epävarma omasta seksuaalisesta suuntautumisestaan. Eliaksella ei ole suuria odotuksia uuden koulun suhteen, ja hän joutuukin heti kiusaajien pilkan kohteeksi, mutta saa yllätyksekseen myös oikeita ystäviä.

Sanna Iston nuortenromaanissa *Peto* (Tammi) Pixi valitsee lukion suuremmassa kaupungissa, koska häntä on kiusattu peruskoulussa pienellä paikkakunnalla. Hän huomaa kuitenkin pian, että samanlainen kiusaamiskuvio toistuu uudessa koulussa, ja kiusaajat etsivät sopivaa uhria. Pixi on lahjakas piirtäjä ja hänen piirtämiensä graffitien herääminen eloon johtaa kohtaamiseen kiusaajien kanssa.

Heidi Nummen esikoisnuortenromaanin *Petovala* (WSOY) on dystopia maailmasta, jossa eläinlajit ovat vähentyneet niin paljon, että niille koulutetaan suojelijoita. Kun eläinsuojelua vastustava populistipuolue voittaa vaalit, suojelijoiden työ on uhattuna ja väkivallan uhka kasvaa. Ilveksen suojelija Laika liittyy vastarintaan, sillä hän haluaa vielä uskoa, että ilves voi lajina selviytyä.

Katri Tapolan kirjoittama ja Selja Raudaksen kuvittama *Kiven ja veden kirja* (Etana) kertoo lapsesta, joka joutuu pelkäämään kotona arvaamattoman aikuisen kipeää

tekeviä sanoja ja tekoja. Kun lapsi uskaltaa kertoa perheväkivallasta koulussa, olo muuttuu paremmaksi ja lapsi ymmärtää, ettei syy ole hänessä itsessään.

Lähteet

Fransberg, Mia; Kivijärvi, Antti & Kulmala, Emmiina 24.2.2026: *Kulttuurisesta nuoruudesta yrittävään nuoruuteen*. Nuorisotutkimusseura.

Helminen, Sini & Rouhiainen, Elina: YA-kirjallisuuden nousu ja tuho. *Onnimanni* 1/2026.